

Studentii îl joacă pe îndrăgostitul Sebastian

Deși anul Sebastian a luat sfârșit, continuă evocarea personalității și creației sale. De această dată, studenții au fost cei care l-au „preluat”, prezentându-l într-o nouă ipostază, Sebastian veșnicul îndrăgostit, idee ce a prins viață prin dramatizarea romanului „Femei” și prezentat de clasa terminală de actori a Universității „Hyperion”, sub îndrumarea profesorilor *Eusebiu Ștefănescu* și *Rodica Mandache*. Spectacolul a fost prefațat de un alt eveniment memorabil, simpozionul intitulat „Mihail Sebastian în căutarea personajelor sale”, moderat de criticul de teatru *Natalia Stancu*, sub egida Institutului European de Cultură pentru Comunicare și a T.E.S., cu participarea unor intelectuali care au contribuit la organizarea Centenarului Sebastian: istoricul literar *Geo Șerban*, prof. univ. *Valeriu Râpeanu*, scriitorul *Dorel Dorian*, redactorul-șef al revistei „Realitatea Evreiască”, *Natalia Stancu* și colega ei de breaslă, *Doina Papp*.

În deschiderea evenimentului, regizorul *Geo Saizescu*, cadru didactic la „Hyperion”, l-a caracterizat pe scriitor drept o permanentă a culturii române care trebuie studiat sub toate aspectele și a scos în evidență eforturile studenților și profesorilor lor în realizarea spectacolului „Femeile”, romanul fiind dramatizat de *Rodica Mandache*. *Natalia Stancu* a vorbit despre revalorificarea operei lui Sebastian care a început cu mult înainte de centenar, prin editarea *Jurnalului* său. Piesele scriitorului au fost jucate frecvent în ultimul deceniu și nu numai în România, ci și în străinătate, atât în spectacolele prezentate acolo (Tel Aviv, New York), cât și prin turneele teatrelor românești. Vorbitorul a amintit și despre reeditarea unor volume ale lui Sebastian la Editura Hasefer și despre cele opt „Ediții speciale” ale revistei „Realitatea Evreiască”, redactate de *Geo Șerban*, în care s-a încercat situarea lui Sebastian în contextul epocii. Ea a amintit despre încadrarea în istoria doctrinelor politice a scriitorului, făcută de prof. univ. *Valeriu Râpeanu*, și adaptarea pentru radio a romanului lui Sebastian „De 2000 de ani”, realizată de *Doina Papp*, care s-a bucurat de o mare audiență.

În cuvântul său, *Geo Șerban* a trasat un istoric al valorificării operei lui Sebastian din 1945 și până în zilele noastre, cu sușuri și coborâșuri, arătând de pildă că romanul „De 2000 de ani” nu a fost reeditat decât după 1989, faptul că apariția „Jurnalului”, care a stârnit largi ecouri (pozitive și negative) în cercurile intelectuale, a pus oarecum în umbră preocupările pentru ansamblul operei scriitorului, a vorbit despre organizarea centenarului, în care un rol important a fost jucat de „Edițiile speciale” ale R.E., despre simpoziunile organizate cu acest prilej, scoțând în evidență pe cel de la Ierusalim. O trăsătură caracteristică a scriitorului, a arătat vorbitorul, a fost „febra” lui intelectuală, capacitatea lui de a

înțelege, chiar de foarte tânăr, cultura europeană modernă și aici un rol esențial a fost jucat de anii petrecuți la Paris, mediul cultural de aici influențând și activitatea lui de dramaturg. O altă latură a scriitorului a fost interesul său față de ideile politice ale vremii, față de dialogul ideilor. Deși personal scriitorul nu s-a implicat în politică, a avut opțiuni precise, a fost un „spectator angajat” al democrației, un adversar al extremelor și al ambiguităților. În plus, a arătat *Geo Șerban*, Sebastian a manifestat convingeri iudaice ferme.

Valeriu Râpeanu a prezentat generația de intelectuali de după primul război mondial, din care au făcut parte *Petre Comarnescu*, *Mircea Eliade* și *Mihail Sebastian*, cu posibilitatea de a-și alege un nou ideal prin afirmare universală și europeană, care și-au putut spune cuvântul și în societate. În același timp, membrii acestei generații au suferit de pe urma contextului politic în care au trăit. Vorbitorul a subliniat rolul mentorilor acestor intelectuali - *Nae Ionescu* și *Alexandru Rosetti* -, precum și cel de inovator al lui Sebastian atât în istoria romanului, cât și a teatrului românesc, introducând un nou gen dramatic, cel denumit comedia lirică.

Dorel Dorian a scos în evidență necesitatea reabilitării generației interbelice, inclusiv a lui *Mihail Sebastian*, a arătat eforturile depuse pentru organizarea Centenarului Sebastian și a vorbit despre arta dramatică a scriitorului. Sebastian a fost o adevărată conștiință publică, un dușman al totalitarismului și al uniformelor ideologizante, un susținător al sionismului cultural, a spus vorbitorul.

Din lipsă de timp, *Doina Papp* a vorbit foarte pe scurt despre dramatizarea romanului „De 2000 de ani”.

„Jocul de oglinzi” în „Femei”

Înainte de prezentarea spectacolului, *Natalia Stancu* a ținut să atragă atenția asupra a ceea ce a numit „jocul de oglinzi” ce se stabilește între personajul Ștefan Valeriu, eroul romanului și spectacolului „Femei” (de fapt, însuși *Mihail Sebastian*) și eroinele sale - cum se reflectă bărbatul în ochii femeilor și femeile în ochii bărbatului. Cu un început mai lent și mai anost (poate din cauza asemănării cu „Jocul de-a vacanța”), pe parcurs, spectacolul s-a însuflețit, căpătând la sfârșit un ritm antrenant, de-a dreptul diabolic. Cunoșcătorii operei lui Sebastian au regăsit în „Femei” și alte motive ale autorului, prezente în „Steaua fără nume” sau în „Accidentul”, dar prin îmbinarea lor cu alte elemente originale și prin prezența eroului principal veșnic îndrăgostit, care nu rezistă seducțiilor acestei mari varietăți de femei din viața lui, s-a realizat un text unitar, chiar dacă tensiunea dramatică a fost înlocuită de narațiune. Cu o mică inspirație felliniană (a fost, oare, Sebastian precursorul marelui regizor?) scenele cele mai reușite au fost cele ale clownilor. Dacă la început, tinerii actori au manifestat timiditate, uneori chiar stângăcie, în desfășurarea acțiunii „s-au încălzit”, ei reușind să ofere publicului un spectacol valoros, de succes. Așteptăm să-i întâlnim pe scenele teatrelor noastre.

EVA GALAMBOS

La Teatrul Municipal „Bacovia” din Bacău

„REQUIEM”

de Hanoch Levin

În regia lui ALEXANDRU HAUSVATER

Hanoch Levin (1943-1999) era, prin anii '60-'80, copilul teribil al teatrului din Israel. Iar piesele acestui descendent din rabinii polonezi - care denunțau violența relațiilor dintre evrei și arabi - au fost considerate, nu o dată, provocatoare.

Tempul a lucrat pentru Levin, confirmând, viziunea profetică și, mai ales, talentul său profund și original. Așa încât, jucat pe diverse meridiane, el a atras, firesc, și scenele noastre. După Naționalul din Timișoara (care a propus publicului din România, „Krum”), iată, acum cu alt text, „Requiem”, un spectacol al Teatrului Municipal „Bacovia” (ce a putut fi urmărit recent și în Capitală). Se simte că „Requiem”, inspirat de trei proze ale lui Cehov, a fost conceput de Levin după ce a aflat că e grav bolnav. Aparent o dramă despre moarte (dispar și sunt plânși Femeia, Copilul opărit, Fiul Surugului), „Requiem” este o tragedie (în registru sarcastic și ironic) a vieții trăite absurd. Ni se dezvăluie inconștienta și „orbirea” muritorilor; faptul că nu știm să trăim, ne irosim stupid scurta noastră existență

alergând după valori materiale (avere, „profit”, „câștig”), sau după satisfacerea instinctelor primare (beție, luxură) și ignorând sentimentele, chemările inimii și ale sufletului.

Cine a văzut (în turnee la București sau Sibiu) minunata creație cu „Requiem” a Teatrului „Cameri” din Tel Aviv, să o uite, dacă poate! Montarea de la „Cameri” era fascinantă prin convertirea agitației, cursei disperate (a locuitorilor unei comunități galițiene) în basm; prin poezia sa fantastică și mitică; prin atmosfera sa de magie chagalliană.

Demersul lui Hausvater de la Bacău este de cu totul altă factură. Dar, și acest spectacol merita cu prisosință văzut și prețuit. Aș spune, chiar, că e una din cele mai bune realizări din ultima vreme ale lui Hausvater - mai organică, mai echilibrată sub raportul mijloacelor (altădată în excident), mai cuceritoare prin metamorfoza formelor, și prin sensurile pe care le angrenează. Și până și nuditatea (marea obsesie estetică a regizorului devenită manieră) este, aici, motivată. Hausvater descifrează piesa

într-un registru expresionist. El re-crează inspirat, și viguros (cu ajutorul scenografiei lui *Gelu Risca*) o suită bine și variat ritmată de imagini în albnegru extrem de puternice, de un percutant impact vizual și sonor. Orchestrează sugestiv și amplifică polifonic secvențele, intensificând efectul luminilor, al mișcării frenetice, ca și forța de sugestie a muzicii (banda sonoră mixează vocea, vioara și armonica, melodii evreiești și tangouri à la Piazzola, valsuri nostalgice). Recompune subtil replici rostite sau aparturi, transformând schimbul de replici sau gândurile tainice într-o „corală” la care participă - oameni, serafimi; protagoniști și figurație.

Ca un autentic magician, regizorul ne relevă în trupa băcăuană o mulțime de tineri de talent, pe care a știut să-i stimuleze către o tensionată susținere interioară a partiturilor, către o rostire limpede și percutantă. Distingem, astfel, pentru evoluțiile lor ambițioase, alături de „seniorul” *Viorel Baltag*, pe *Daniela Vrânceanu* (Femeia), *Bogdan Matei* (Bărbatul), *Alina Simionescu* (Mama) *Dumitru Rusu* („Calu”, rol mut și cu atât mai remarcabil). Nu trebuie omise nici prestațiile lui *Gabriel Duțu*, *Cristian Todică* și *Bogdan Buzdugan*.

Cu deosebire importantă este și contribuția grupului „Serafimilor” care capătă o extraordinară prezență și forță în dinamica ceremonialului scenic. Căci *Firuta Apetrei*, *Florina Găzdaru*, *Simona Nica*, *Adriana Pârnu*, *Justin Ștefan Ciuche* (pe rol de ființe supranaturale, dar și de naratori și comentatori) activează și reverberază expresiv recitativele, evoluțiile protagoniștilor. (N.S.)

La Teatrul Național București

„Eduard al III-lea”, de William Shakespeare

O mult așteptată premieră pe țară a Teatrului Național din București: „Eduard al III-lea”. O tragedie istorică ce i-a fost atribuită, nu demult, (după îndelungi controverse), lui *Shakespeare*. Pariază pe ea (provocând, implicit, și „arbitrajul” spectatorilor!) atât regizorul *Alexandru Tocilescu*, cât și *Ion Caramitru*. Iar cei care îl cunosc și îl apreciază pe *Tocilescu* nu vor fi surprinși nici de originalitatea viziunii, nici de modernitatea (și eclecticismul asumat deliberat) al mijloacelor de expresie. „Eduard al III-lea” este o creație spectaculară de anvergură, inventivă și bogată în efecte de tot felul. Fascinează, încă din prima clipă, scenografia monumentală, decorul de mare plasticitate și impresionantă mobilitate conceput de *Dragoș Buhagiar*; ca și proiecțiile de filme, ori de grafică, precum și variile efecte de lumină și multimedia. *Tocilescu* începe prin a aborda dezinvolt piesa istorică în cheie demitizantă. Conducător al acestui joc spiritual, marcat ludic, bazat pe distanța ironică (și autoironică) și persiflarea complice cu publicul este *Ion Caramitru*, care cucerește din prima clipă spectatorii. „Eduard al III-lea” îi prilejuiește un rol de referință și *Crinei Mureșan*, pe care am admirat-o pentru distincția și mai ales forța de convingere, fluența și ardența dată tiradelor *Contesei de Salisbury*.

Lumea tragediei istorice se însuflețește, la Național, prin contribuția altor 30 de interpreți a nu mai puțin de 35 de personaje.

La Teatrul Național din Craiova

„Măsură pentru măsură”, de William Shakespeare

„Măsură pentru măsură” a interesat în ultima jumătate de veac mai mult ca oricând. E

vorba, desigur, de un efect incontestabil al adâncirii crizelor umane și al atrocităților puterii politice - care au dat tuturor idealismelor morale o lovitură de grație. Era evident că „referențial” contemporaneitate, esențial în teatru, și obsedant pentru *Silviu Prucărete*, să capete și în acest caz o șocantă actualitate, o perspectivă cu mult mai sceptică și sumbră. Și categoric, între Viena (sau Anglia) piesei și cea a spectacolului de la *Teatrul Național din Craiova* e o distanță uriașă. Dar, vai, cât de familiare sunt pentru noi imaginile teatrale! În universul scenic de marcată modernitate (prin extrema simplitate - un spațiu gol, delimitat de panouri care înaintează amenințător sau glisează pe laterală quasi-magic), *Silviu Prucărete* propune un univers concentraționar care amintește de Kafka. Nu mai există inocenți. Nu mai există sentimente pure, dezinteresate. Inconștienta și presiunea instinctelor i-a aruncat pe oameni în desfrâu și nebulie. Manipulați de conducători fără scrupule și fătărnici, supravegheați non stop, eroii trăiesc într-o atmosferă carcerală și de teroare, irespirabilă. Orice tentativă de revoltă (vezi: scrisul pe zid) pare deplasată, sortită eșecului.

„Măsură pentru măsură” confirmă dăruirea echipei teatrului craiovean, teatru în care *Prucărete* se simte cel mai „acasă”, precum și excelența unor actori precum *Ilie Gheorghe* (versatilul vital și senzual *Vincentio*), *Sorin Leoveanu* (un surprinzător, excepțional *Lucio*), *Valentin Mihali* (tenebrosul ascuns și rece *Angel*). Contribuții deosebite au, de asemenea: *Adrian Andone*, *Valeriu Dogaru*, *Ana Ularu*, *Cerasela Iosifescu*, *Anghel Rababoc*, *Valer Dellaakeza* și nu numai.

La Teatrul „Bulandra”

„Ce păcat că e o curvă”, de John Ford

Titlul celei mai cunoscute opere a dramaturgului din epoca iacobită *John Ford* nu este nici pe departe atât de șocant ca subiectul ei. „Ce păcat că e o curvă” (“Tis Pity she's a whore”, scrisă în 1633) narează dramatic un incest între frate și soră. Și nu un incest inconștient sau accidental, ci unul asumat fără remușcări și revendicat tenace, insolent în numele unei pasiuni mai presus de orice (morală tradițională, precepte religioase etc).

Spectacolul de la „Bulandra” poartă semnătura regizorului cu autentică vocație de artist care este *Alexandru Darie*. El evită inspirat detaliile feroce, senzuale, maladive, ca și posibila cădere în „romantă” și telenovelă. Iar colaborarea lui cu actorii e remarcabilă. Foarte tinerii *Emilia Bebu* (*Annabella*) și *Vlad Logigan* (*Giovanni*) ne restituie cu fior autentic tirania dorinței, exaltarea lăuntrică, revolta, ambiguitatea situațiilor, insolitul, melancolia și morbilitatea trăirilor abisale. Creații notabile au *Oana Ștefănescu*, *Romeo Pop*, *Cornel Scripcaru*, *Claudiu Stănescu*, *Marius Capotă*, *Ion Cocieru* și *Marius Chivu* (cu un crochiu-contrapunct comic). Am admirat, fără îndoială, rafinatul esteticism al abordării spectaculare de la „Bulandra”, numai că frumusețea imaginilor, subtilitatea sincretismului vizual sonor - care reprezenta, fără îndoială, „marca Darie” - tind, la un moment dat, să devitalizeze conflictul și să afecteze teatralitatea. Și să nu mai atingă visul lui Artaud: „eliberarea subconștientului”, „îndemnul la revolta virtuală”.

NATALIA STANCU